

Asia Tekijänoikeus tanssiopetuksen suunnitteluun

Hakija Paritanssin tuki r.y.

Annettu 22.10.2007

Tiivistelmä *Tavallisimpien paritanssien opetuksen suunnittelu ja ohjaus televisio-ohjelmaa varten ei nauttinut tekijänoikeuslain mukaista kirjallisen tai taiteellisen teoksen suojaa.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

Paritanssin tuki r.y.:n puheenjohtaja N.N. on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa siitä, onko tanssinopettaja A.A.:lle syntynyt tekijänoikeus televisiosarjaan ja siitä valmistettuun videotaltiointiin.

Lausuntopyynnön taustaa ja tekijänoikeusneuvostolle esitetyt kysymykset

Hakijan mukaan tanssinopettaja A.A. on "suusanallisesti, ja pitkän kokemuksensa suomalla ammattitaidolla" laatinut ja "ohjannut tanssien" opetusosuudet hakijayhdistyksen tuottamaan televisiosarjaan "Tanssikurssit Bottiksella".

A.A. vastasi sarjan opetusosoiden sisällöistä ja tekemisistä. Itse hän ei esiintynyt kuvassa. Tehdystä työstä maksettiin sovitty kertakorvaus joka sisälsi myös esitysoikeudet.

Sarja kuvattiin ja se valmistui vuonna 1989. Seuraavana vuonna sarjasta editoitiin lausuntopyyntöön oheistettu opetusvideo. Kirjallista käsikirjoitusta ei hakijan mukaan kukaan havainnut.

Projektin jälkeen sitä hoitanut yhdistys oli tarkoitus purkaa mutta tämä ei ole ollut toistaiseksi mahdollista A.A.:n esittämien vaatimusten vuoksi.

A.A. katsoo, että hänelle on syntynyt tekijänoikeuksia tanssien opetusosuuksista.

Hakija katsoo että näin ei ole voinut tapahtua. Yleiset paritanssit ovat maailmanlaajuisesti samanlaisia ja kaikkia tanssinopettajia kehoitetaan yleensä opettamaan niitä samalla tavalla. Tanssinopetuksessa käytettävä opetus on vakioitu maailmanlaajuisen tanssinopetuksen kattojärjestön toimesta. Kirjallista ja kuvallista opetusmateriaalia on runsaasti kaupallisessa levityksessä.

Vastine

Opetusneuvos A.A. ja dipl. tanssinopettaja B.B. ovat laatineet 4.10. päivätyn vastineen asiassa. Vastineen mukaan televisio-ohjelma "Tanssikurssit Bottiksella" tehtiin vain yhtä lähetystä varten. N.N. halusi valmistaa myytäväksi tarkoitetun version. Tämän oikeuksista A.A. kävi "kovat keskustelut" N.N.in kanssa, ja teki asiassa myös rikosilmoituksen.

Lopputuloksena oli hänen mukaansa se, että kampanjakäyttö hyväksyttiin, mutta kampanjan jälkeen kaikki oikeudet jäivät A.A.:lle ja B.B.:lle. Vastineeseen on oheistettu valokopio pöytäkirjan sivusta. Pöytäkirjanotteessa on maininta siitä, että A.A.:n ja B.B.:n kanssa laaditun sopimuksen ehtoja muutetaan mm. kuulumaan siten, että "siirrän tällä sopimuksella minulla siirrettävissä olevat tekijän- ja esitysoikeudet tuottajalle, Paritanssin tuki ry:lle (...). Kampanjan loputtua ja tuottajan (Paritanssin tuki ry:n) lakattua olemasta siirretään sopimuksin ja korvauksetta kaikki oikeudet A.A.:lle ja B.B.:lle tai heidän nimeämälleen yritykselle" mm. "Tanssikurssit Bottiksella" opetusvideosta.

Vastineeseen sisältyy lisäksi kuvausta neuvottelu- ja sopimusvaiheista.

N.N.:n esille tuoman maailmanlaajuisen tanssiopetusohjelman osalta A.A. ja B.B. toteavat, että kyseinen opetusohjelma on saatu valmiiksi Saksassa vuonna 1963 maailman tanssiopettajien kattojärjestössä. Ohjelman laatijoiksi valittiin huippuopettajia eri maista, mm. A.A. Kyseistä ohjelmaa käytettiin myös osittain "Tanssikurssit Bottiksella" ohjelmassa, mutta on nykyisin vanhentuneena poistettu käytöstä. Uusi tarkistettu opetusohjelma on laadittu keväällä 2007 Saksassa. Em. järjestö edustaa nykyisin noin 15 miljoonaa rekisteröityä tanssiopettajaa.

A.A. ja B.B. eivät hyväksy sitä että "Tanssikurssit Bottiksella" julkaistaisiin uudestaan missään muodossa sen vanhanaikaisuuden vuoksi; video loukkaa heidän tämänhetkistä asemaansa, ammattitaitoaan ja -tietoaan, ja vastineessaan he kieltävät videon julkaisemisen.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. TekijäL 1 § sisältää esimerkkiluettelon tekijänoikeussuojaa saavista teostyypeistä.

Oikeuskäytännössä vakiintuneen käsityksen mukaan tekijänoikeussuojaa saadakse kirjallisen tai taiteellisen tuotteen on ylitettävä niin sanottu teoskynnys, eli sen on oltava tekijänsä henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Itsenäisyys- ja omaperäisyysvaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Esimerkiksi suojan kohteena olevan teoksen taiteellinen taso tai käyttötarkoitus eivät ratkaise kysymystä teostason ylittymisestä tai alittumisesta.

Teoskynnyksen ylittyminen ratkaistaan viime kädessä tapauskohtaisesti. Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.

Tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa tai aihetta, teoksessa käytetyn aiheen käsittelytapaa taikka teoksen sisältämiä tietoja. Täten kaksi ihmistä voi esimerkiksi kirjoittaa kirjan tai tehdä elokuvan samasta aiheesta ilman, että kyse olisi tekijänoikeuden loukkauksesta.

TekijäL 2 §:n mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

TekijäL 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta. Jos kyse on TekijäL 6 §:ssä tarkoitettusta teoksesta eli yhteisteoksesta, tekijänoikeus on voimassa, kunnes viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta.

Esittävän taiteilijan oikeuksista säädetään TekijäL 45 §:ssä. Sen mukaan kirjallisen tai taiteellisen teoksen taikka kansanperinteen esitystä ei esittävän taiteilijan suostumuksetta saa:

1) tallentaa laitteelle, jonka avulla esitys voidaan toisintaa;

2) saattaa yleisön saataviin radion tai television välityksellä taikka suoraan siirtämällä.

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö

Korkein oikeus ei tietävästi ole antanut ratkaisuja tanssin alalta.

Tekijänoikeusneuvoston aiempi lausuntokäytäntö

Tekijänoikeusneuvosto on lausunut musiikin käytöstä tanssioppilaitoksissa (TN 1998:10) mutta ei tanssin alalta sinänsä.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Tekijänoikeuslaki voi suojata lähtökohtaisesti myös tanssiteoksia. Paritanssien osalta ongelmalliseksi kuitenkin tulee teoskriteerien täyttyminen.

"Tanssikurssit Bottiksella" videon lopputeksteissä todetaan A.A.:n rooliksi "tanssien opetuksen suunnittelu ja ohjaus", mikä ei suoranaisesti viittaa varsinaisen tanssikoreografian luomiseen. Televisio-ohjelman toteutuksen on ohjannut eri henkilö.

Videon tanssiosuuksissa esitellään eri paritansseja ja annetaan ohjeet niiden tanssimiseksi. Kaksi opettajaa esittää ensin tanssin, jonka jälkeen suurempi ryhmä tanssii sitä orkesterin säestäessä. On ilmeistä, että kyseessä ovat yleisesti, ja ilmeisesti jopa maailmanlaajuisessa käytössä olevat paritanssit, joihin ei liity varsinaista koreografiaa vaan ainoastaan tietyt yksinkertaiset perusaskleet, joita toistetaan. Tässä tapauksessa kyseessä olevat yleisten paritanssien askelkuviot tai säännöt eivät ole tekijänoikeuslaissa tarkoitettuja kirjallisia tai taiteellisia teoksia.

B.B. esiintyy ensimmäisessä, valssia käsittelevässä ohjelmaosuudessa. Kyseessä ei kuitenkaan ole TekijäL 45 §:n mukaisesta kirjallisen tai taiteellisen teoksen tai kansanperinteen esityksestä, jolloin esitys ei nauti tekijänoikeuslaissa säädeltyä esiintyvän taiteilijan suojaa.

Tekijänoikeusneuvosto ei ota kantaa osapuolten välisen sopimuksen sisältöön eikä siihen, mitä oikeuksia ja minkäsisältöisinä on mahdollisesti siirtynyt sopijapuolten välillä. Sopimus ei ole ollut tekijänoikeusneuvoston nähtävillä eikä neuvosto lakisääteisen perustehtävänsä puitteissa tulkitse sopimusriitoja.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Mikko Huuskonen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Niklas Bruun (puheenjohtaja), Arto Alaspää, Tuula Hämäläinen, Teemu Kalliala, Satu Kangas, Kirsi-Marja Okkonen, Tytti Peltonen, Pekka Pulkkinen, Katariina Sorvari, Markku Uotila ja Martti Virtanen.